

SZÉLRÓZSA

A Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat
2014. évi lendvai konferenciájának anyaga

Szerkesztette:

Gróf Annamária – Kolláth Anna – Szoták Szilvia

TERMINI
MAGYAR NYELVI KUTATÓHÁLÓZAT

TERMINI EGYESÜLET

Budapest

2017

A kötet megjelenését támogatta:

Nemzeti Együttműködési Alap

**Nemzeti
Együttműködési
Alap**

Recenzensek:

Eőry Vilma, T. Károlyi Margit,
P. Lakatos Ilona, Szilágyi N. Sándor

Nyelvi szöveggondozás:

Gróf Annamária, Kolláth Anna

ISBN: 978-615-80914-0-4

© Szerzők és szerkesztők, 2017

© TERMINI Egyesület, 2017

TERMINI EGYESÜLET

Budapest

2017

TARTALOM

Előszó:	7
Benő Attila – Péntek János: A Magyar–román kulturális szótár. Szerkesztési elvek	9
Csermicskó István: A (nyelvi) kompromisszum esélyei a „háborúba ájult” Ukrajnában	17
Gróf Annamária: A magyar mint második nyelv oktatása a Lendvai Kétnyelvű Középiskolában	29
Kolláth Anna: A magyar1 tantárgyi oktatása a muravidéki kétnyelvű általános iskolákban	37
Lanstyák István: Nyelvítés	48
Molnár Csikós László: Regionális idegen szavak a vajdasági magyar nyelvhasználatban	61
Szoták Szilvia: Gondolatok nyelv és gazdaság és viszonyáról	72
Takács Izabella: Demagógiai stratégiák – a nép(meg)vezetés nyelvi eszközei és jogi lehetőségei (Nyelvi jogok Szerbiában az 1990-es évektől napjainkig).....	83
Vančoné Kremmer Ildikó Nyelvtantanítás és oktatás	92

A (NYELVI) KOMPROMISSZUM ESÉLYEI A „HÁBORÚBA ÁJULT” UKRAJNÁBAN

CSERNICKSKÓ ISTVÁN

KMF, Beregszász

csernicksko.istvan@gmail.com

1. Bevezetés

Az 1991-ben függetlenné vált Ukrajna rövid történetének legmélyebb válságát éli: 2013 késő őszen halálos áldozatokkal járó zavargások törtek ki Kijevben; 2014 márciusában Oroszország bekebelezte a Krím-félszigetet; az év áprilisa óta kisebb-nagyobb megszakításokkal folyik a hivatalosan „antiterrorista operáció”-nak aposztrofált háború az ország keleti végein. Az egész Európa biztonságát fenyegető politikai és katonai válság kirobbanásában szerepe volt az ország nyelvi megosztottságának, az ukrán–orosz nyelvi pozícióharcoknak is. Tanulmányunkban arra keressük a választ, volt-e, illetve van-e esély (legalább) a nyelvi konszenzus megtalálására.

2. Egy ukrainai hagyomány: csűrcsavar a nyelvek körül (1989–2010)

Ukrajnában nagy hagyományai vannak annak, hogy az épp hatalmon lévő ukrainai politikai erők – bármilyen nyelvi álláspontot képviseltek is előzőleg a választási kampányban – megválasztásuk után már nem ragaszkodtak választási ígéreteik megvalósításához, inkább megpróbálták egyensúlyozni a nyelvileg két részre szakadt ország (Arel – Khmelko 1996; Khmelko – Wilson 1998; Kulyk 2006) régiói között (Kulyk 2008: 53–54, 2009; Shumlianskyi 2006).

Már a függetlenné válás előtt, még 1989-ben elfogadott nyelvtörvény is kompromisszum volt az ukránosítás és a fennálló status quo fenntartása között (Besters-Dilger 2011: 354). Kotygorenko (2004: 518–519) olyan kompromisszumként értelmezte a jogszabályt, amely egyrészt kodifikálta ugyan az ukrán államnyelvi státusát, másrészt azonban konzerválta az orosz nyelv privilegizált helyzetét a társadalmi és közélet számos színterén.

Az óvatosan egyensúlyozó nyelvpolitika taktikáját követte a független Ukrajna első elnöke, a kommunista időkből hatalmát sikeresen átmentő Leonyid Kravcsuk.⁴ Hivatali ideje (1991–1994) alatt nem erőltette ugyan az ukránosítást, ám számos pozíciót engedett át a nemzeti elkötelezettségű elitnek, amely jelentős eredményeket ért el az államigazgatás és az oktatás ukrán nyelvűségének kialakítása terén. Ugyanakkor gyakran az elnök szemére vetik, hogy nem tett semmit a sajtó és a kulturális élet orosz dominanciája ellen. Miközben Kravcsuk a „nyelv nélkül nincs nemzet” elvet hirdette, azt is többször hangsúlyozta, hogy nem szabad az egyoldalú ukránosítás csapdájába esni (Besters-Dilger 2011: 355–356). Ez az időszak az útkeresés és a legitimáció időszaka az ukrán politikában, melynek leghangsúlyosabb törekvése az volt, hogy

4 Kravcsuk 1980-tól a Szovjetunió széthullásáig állt az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság Kommunista Pártja Központi Bizottságában az Agitációs és Propaganda Osztály élén (Portnov 2009: 12).

– ha már a szuverenitás függetlenségi harcok nélkül kapott meglepetés volt – elkerülik a felekezeti, etnikai vagy nyelvi konfliktusokat (Portnov 2009: 25).

Ennek az egyensúlyozó politikának volt a mestere a két cikluson át (1994–2004) az elnöki székhelyen ülő Leonyid Kucsma is, aki képes volt az érdekei megkívánta mértékben hol az ukrán, hol pedig az orosz nyelvűek védelmezőjeként feltűnni (Stepanenko 2003; Kulyk 2007b: 309; Besters-Dilger 2011: 356–358). Az elnökválasztási kampányban a nemzeti retorikával megjelenő Kravcsukkal szemben Kucsma az Oroszországgal való kapcsolatok elmélyítésének, az orosz nyelv hivatalossá tételének ígéretével nyerte el a szavazók többségének a bizalmát 1994-ben. Ám nem sok idő telt el, amikor ugyanez a politikus az 1999-es elnökválasztási kampányban – amikor az oroszbarát kommunista Petro Szimonenkóval került szembe – kijelentette: Ukrajnának csak egyetlen államnyelve lehet, ez pedig az ukrán (Kulyk 2007b; Portnov 2009: 26). Tipikusnak tekinthető egyik 1999-es beszéde, melyben az is elhangzott, hogy „Ukrajnában az orosz nyelv nem lehet idegen”, majd az is, hogy „nálunk csak egyetlen hivatalos nyelv van – az ukrán” (Kulyk 2007b: 308–309; Portnov 2009: 26).

Kitűnően példázza Kucsma egyensúlyozó nyelvpolitikáját az a 2004-es eset is, amikor az elnök a nemzeti erők nyomására rábólintott a televíziózásról és rádiózásról szóló törvény nyelvi passzusainak szigorítására, az ukrán nyelvű műsorszórás arányának kötelező emelésére; ám amikor ez az oroszparti politikai pártok és közvélemény ellenállásába ütközött, az államelnök kijelentette, hogy a törvény szigorításait nem kell betű szerint értelmezni, azok inkább ajánlás jellegűek (Besters-Dilger 2008: 273, 2009).

Kucsma hintapolitikájának szintén jó példája az 1996-ban elfogadott Alkotmány, melynek 10. cikkelye kimondja: „Ukrajna államnyelve az ukrán”; ám a következő bekezdés szerint „Ukrajnában szavatolt az orosz és a többi nemzeti kisebbség nyelvének szabad fejlődése, használata és védelme”. Az alaptörvény 92. cikkelye kizárólag a törvényi szabályozás hatálya alá helyezi a nyelvhasználat kérdésének rendezését. Ám Kucsma elnökségének tíz esztendeje sem volt elegendő ahhoz, hogy megváltoztassák a még 1989-ben elfogadott nyelvtörvényt, mely sajátos és kiemelt státust biztosított az orosz nyelvnek (Kulyk 2007a, 2008). Azaz az orosz nyelv elvileg egyike volt az azonos státussal bíró nemzeti kisebbségi nyelveknek, azonban mind az Alkotmány, mind az 1989-es nyelvtörvény értelmében kiemelt státusú volt.

A 2004-es narancsos forradalom utáni években Ukrajna nyelvpolitikájának legfontosabb célkitűzésévé az ukrán nyelv államnyelvi státusának gyakorlati érvényesítése vált. A politikai szándék az volt, hogy a *de jure* helyzet (Ukrajna egynyelvű állam) és a *de facto* szituáció (az ország lakosságának túlnyomó része többnyelvű és nem csak az államnyelvet használja a mindennapokban) közötti feszültséget feloldják. „Állítható, hogy az ukrán állam túlélése az ukrán nyelvnek az állami és társadalmi élet valamennyi szférájába történő reális bevezetésétől függ. A jelenlegi körülmények között a nyelv a nemzeti biztonság, a területi egység, a nemzettudat és a nép történelmi emlékezetének garanciája” – írta egyik cikkében az elnök, Viktor Juscsenko (2010).

A nyelvi kérdésben ukrainai sajátosságnak tekinthető egyensúlyozó politikát ugyanakkor a választási kampányok során Juscsenko sem tudta elkerülni. 2004. október 18-án arról adott hírt a sajtóosztálya, hogy az elnökjelölt megválasztása esetén kész olyan rendeletet kiadni, mely szerint az állami hivataloknak olyan nyelven kell majd választ adniuk az

állampolgári beadványokra, amilyen nyelven azok érkeztek.⁵ Elnökként azonban megfélekezett választási ígértéről (Kulyk 2007a; Shumlianskyi 2006).⁶

A megválasztása után az ukrán nyelv és nemzeti identitás harcosaként fellépő Juscsenko a választási kampány során még „történelmi kompromisszum”-ról beszélt. „A történelmi kompromisszum abban rejlik, hogy mi, ukrainofonok elismerjük, hogy az orosz nyelv a mi társadalmunk számára több, mint egy nemzeti kisebbség vagy egy szomszédos állam nyelve. A ruszofonoknak azonban egyet kell érteniük azzal, hogy az évszázadokon át üldözött ukrán nyelvnek joga van a pozitív diszkriminációhoz” – mondta Juscsenko (idézi Shumlianskyi 2006: 98).

A Juscsenko és Julija Timosenko vezette narancsos erők a választási győzelem után már úgy vélték, „Ukrajna deformált nyelvi helyzetet örökölt”, melyet az állami nyelvpolitikának – attól függetlenül, megvan-e ehhez a társadalmi konszenzus – „ki kell egyenesítenie”.⁷ Azaz: vissza kell hoznia azt az ideálisnak vélt állapotot, amikor az orosz csak egyike a számos kisebbségi nyelvnek, az ukrán ellenben államnyelvként az összes formális funkcióban egyeduralkodó. A nemzeti irányultságú politikusok (és a velük egy nézetet valló értelmiségiek, pl. Rjabcsuk 2000, 2002, 2003; Masenko 2007) egy része két Ukrajnáról beszélt: az ország egyik felét mentalitásában és nyelvében ukrán, a másik pedig „kreol” nyelvű és identitásúnak tekintették. Utóbbiakat voltaképpen erőszakkal eloroszosított ukránként láttatták, akiket „vissza kell téríteni” az ukrán nyelv és nemzet kebelére (Jevtuh 2009: 317; Portnov 2009: 40–41). E tábor hívei közül többen etnolingvisztikai alapon sorolták erkölcsi kategóriákba az ország lakosságát (Rjabcsuk 2002; Masenko 2007: 57; erről lásd Kulyk 2000; Zsurzszenko 2005). Az ukrán nemzetiségű, de orosz ajkú ukrán állampolgárokat sokan jancsárnak, hitszegőnek, árulónak, sőt korcsnak, fattyúnak, lumpennek minősítették (erről lásd pl. Kulyk 2001: 211). A politikai és társadalmi elit egy része – a „deformált” nyelvi helyzet miatt (lásd Masenko 2007: 7) – nem a kisebbségi nyelvek védelmét, hanem az ukránnak mint államnyelvnek a minél erőteljesebb és szélesebb körben való elterjesztését tekintette elsőrendű állami nyelvpolitikai feladatnak (Macjuk 2009: 178).⁸

Ennek az attitűdnek a központi gondolata az volt, hogy a közös ukrán nyelv az újonnan formálódó egységes ukrán politikai nemzet és identitás egyik kiemelt szimbóluma, „az állami egység megerősítésének eszköze” (Macjuk 2009; Masenko 2007). Hívei úgy vélték, hogy Ukrajna nyelvi és politikai kettészakadása feloldható, ha az ukrán valóban egyedüli államnyelv lesz az ország egész területén, mert az ukrán nyelv a nemzet egyesítésének legfőbb eszköze. Ezért a nemzeti érzelmű politikusok olvasatában mindazok, akik két államnyelv mellett érvelnek, vagy akik úgy vélik, hogy a kisebbségi nyelveknek hivatalos státust kell biztosítani, azok tulajdonképpen az új ukrán állameszme ellenében, az ukrán identitással

5 Указ „Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України”. <http://www.viche.info/journal/55/>; http://www.sovr.krivbassinfo.com/pict/2006_11/06110133.jpg

6 <http://anti-orange.com.ua/article/resident/68/12692>; http://www.sovr.krivbassinfo.com/cgi-bin/sovr.pl?lang=ru&action=showstat&ndir=2006_11&razd=4&stat=33.

7 Szó szerinti idézetek „Az állami nyelvpolitika koncepciója” című dokumentumból, melyet Juscsenko elnök regnálásának utolsó napjaiban (2010. február 15-én) adott ki: Концепція державної мовної політики. Схвалено Указом Президента України від 15 лютого 2010 року № 161/2010: <http://www.president.gov.ua/documents/10486.html> (2015-04-15).

8 Lásd például az Állami nyelvpolitika koncepciója Ukrajnában című 2006-os tervezetet: Концепція державної мовної політики в Україні. Київ: Національна комісія зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права, 2006. <http://www.kharkivoda.gov.ua/politika/show.php?page=6386> (2015-04-14).

9 Idézet a Концепція державної мовної політики c. dokumentumból.

szemben, valamint az egységes ukrán nemzet és állam ellen foglalnak állást (Majboroda – Pancsuk 2008: 207–209; Masenko 2007: 11; Juscsenko 2010). Törvényszerűnek tartották, hogy az állami függetlenséget kivívott ukrán nép a történelem során rákényszerített aszimmetrikus kétnyelvűséget követően ukrán egynyelvűségre törekszik (vö. Semsucsenko–Gorbatenko 2008: 168). Az ország nyelvi helyzetét posztkoloniálisnak értékelők (pl. Masenko 2004) úgy látták, a „nemzetek közötti érintkezés” és az internacionalizmus nyelveként Szovjet-Ukrajnára erőltetett orosz nyelvvel szembeni küzdelem a nemzeti és nyelvi függetlenség, az ukrán azonosságtudat szükségszerű velejárója (Kulyk 2007b).

„Az egyetlen államnyelv feltétele a fejlett európai állam létezésének. Két államnyelv bevezetése Ukrajnában nem szolgálja a konszolidációt. Konszolidálódni csak egyetlen valami mentén lehet” – írta Juscsenko (2010) a *Deny* [A nap] című napilapban „*Akié a nyelv, azé a hatalom*” címmel megjelentetett vezércikkében. Szerinte „A kétnyelvűség az eurázsiaiág tipikus megnyilvánulása”. A 2010-es elnökválasztáson megbukott politikus kijelentette: „Csak egységes nyelvi és kulturális teret alkotva szerez a nemzet immunitást az ellenséges külső hatásokkal szemben” (Juscsenko 2010). „Az államnyelvi státus biztosítása más nyelvek számára visszafordíthatatlanul kedvez nem csupán az ukrán nyelv gyors kiszorításának a hivatalos használatból, hanem használati köre további szűkítésének is” – olvasható a Juscsenko utasítására az államelnöki hivatalban kidolgozott nyelvpolitikai koncepcióban.

A nyugat-európai támogatással hatalomra jutott narancsos erők ukránosító törekvései olyannyira szembekerültek a társadalom egy részének szándékaival, hogy – amint erre Stepanenko (2003: 128) rámutatott – az orosz nyelv nyilvános használata egyesek körében mármár olyan szimbolikus magatartásformává vált, mint a Szovjetunió fennállásának utolsó éveiben az, ha valaki a nagy nyilvánosság előtt ukránul szólalt meg Ukrajnában.

Az államelnökök sorában azonban éppen a 2004-es narancsos forradalom révén hatalomra jutott Juscsenko bizonyult a legkevésbé eredményesnek az ukránosításban. A kudarc bizonyítéka egyebek mellett, hogy éppen ebben az időszakban tudott megerősödni a kétnyelvűséget felvállaló Régiók Pártja (Besters-Dilger 2011: 353–61).

A 2010-es elnökválasztás el is söpörte a narancsos elitet. Az a Viktor Janukovics nyerte meg a választást a narancsosok két vezérével – a már az első fordulóban elvérzett Juscsenkóval, illetve a második fordulóban legyőzött Timosenkóval szemben –, aki a kampányban azt ígérte, hogy rendezzi az orosz nyelv státusát.

A régiósok választási ígéreteik szerint a nyelvpolitikát a valós nyelvi helyzetre kívánták alapozni. Kodifikálni akarták az ország de facto kétnyelvűségét az orosz a második államnyelvi státusába emelésével. Érvelésük fontos eleme volt, hogy az erőszakos ukránosítás veszélyezteti az orosz ajkú lakosság nyelvi és nemzetiségi jogait, háttérbe szorítja az orosz nyelvet, kultúrát, az orosz ajkú polgárokat (Besters-Dilger 2008: 275, 2009; Kulyk 2007b; Macjuk 2009: 179; Portnov 2009: 18; Dickinson 2010; Bowring 2014). Az ebbe a táborba tartozók azonban az orosz nyelv szabad használatának jogát nem csupán a déli és keleti régiókban követelték, hanem az egész országra szerették volna kiterjeszteni az orosz (második) államnyelvi hatókörét. Vagyis azokra a területekre is, ahol az orosz ajkú lakosság aránya elenyésző (Kulyk 2007b: 305–306).

A kiélezett nyelvpolitikai helyzet feloldását az is nehezítette, hogy a feszültség mind a hatalmon lévő, mind pedig az ellenzéki politikai erőknek kedvezett: a választók mobilizálása mindkét tábornak érdekében állt.

3. A 2012-es nyelvtörvény: egy lépés a konszenzus felé vagy olaj a tűzre?

A 2006-ban, 2007-ben és 2012-ben is parlamenti választásokat nyert, 2010-ben Viktor Janukovicsot az elnöki székbe segítő Régiók Pártja hatalomra lépését követően hozzáfogott az alkotmány és a nyelvtörvény átírásához is. Az alkotmányozás kudarcba fulladt, az 1989-es, még a szovjet időkből származó nyelvtörvényt azonban 2012-ben sikerült lecserélni. Ahogyan az ukrajnai politikában a nagy horderejű kérdések esetében megszokott (Fedinec 2012), a nyelvtörvényt is több nekifutásra (Csernicskó – Fedinec 2015), politikai háttéralkuk közepette, botrányos körülmények között fogadta el a parlament (Fedinec – Csernicskó 2012; Moser 2013), s hosszú és fordultatos volt az út addig, amíg a megszavazott dokumentumot ellátta kézjeggyével Volodimir Litvin, a parlament akkori házelnöke, majd az akkor még hatalma teljében lévő, ám nem sokkal később elkergetett államfő, Viktor Janukovics (Fedinec–Csernicskó 2012; Fedinec 2012: 116–117).

2012. augusztus 10-én jelent meg a *Голос України* [Ukrajna Hangja] című hivatalos lapban, és ezzel hatályba lépett az Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa (parlamentje) által 2012. július 3-án megszavazott, hivatalosan „Ukrajna törvénye az állami nyelvpolitika alapjairól” (Закон України „Про засади державної мовної політики”) címet viselő, de a közbeszédben csak nyelvtörvényként emlegetett jogszabály.¹⁰ A törvény 7. cikkelye 2. része felsorolja azt a 18 nyelvet, melyek a hatálya alá tartoznak: orosz, belarusz, bolgár, örmény, gagauz, jiddis, krími tatár, moldáv, német, görög, lengyel, roma (cigány), román, szlovák, magyar, ruszin, karaim és krimcsak. Ezeket a nyelveket – a Regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartájára hivatkozva – „regionális vagy kisebbségi nyelvek”-ként határozza meg. Más nyelvek nem rendelkezhetnek regionális vagy kisebbségi nyelv státusával az országban, a felsoroltak azonban – további határozatoktól, döntésektől, állásfoglalásoktól függetlenül – rendelkeznek ezzel a státusszal. Azoknak a közigazgatási egységeknek a területén, ahol a törvényben felsorolt 18 nyelv közül egy (vagy több) anyanyelvi beszélőinek aránya eléri a 10%-ot, az adott kisebbségi nyelv hivatalos nyelvi funkciókban használható (Tóth – Csernicskó 2014).

Bár országosan az orosz anyanyelvűek aránya 29,59%, a jogszabály alkalmazását csak megyei, járási és települési szinten írja elő a törvény. Hiába haladja meg tehát jelentősen az orosz anyanyelvűek aránya a 10%-ot Ukrajnában, országos szinten csak egy államnyelv és hivatalos nyelv van: az ukrán. A törvény kritikusai szerint a jogszabály kizárólag az orosz anyanyelvűek számára hozhat előrelépést, más kisebbségi közösségek nem élhetnek a nyelvtörvény rendelkezéseivel. Mások szerint a kisebbségek számára széles nyelvhasználati jogokat biztosító törvény elfogadásával Ukrajna tett egy lépést az európai jogharmonizáció és az országra nehezedő nyelvi helyzet megoldása felé. A nyelvtörvényt azonban úgy is értékelhetjük, hogy a Janukovics mögött álló politikai erők – azzal, hogy lemondtak arról, hogy az orosz második államnyelv legyen, vagy pedig az ország egész területén hivatalos nyelvi státust kapjon – a társadalmi és politikai konszenzus kialakításának irányába is léptek egy aprót. Ennek ellenére a nyelvtörvénynek számos ellenzője volt, utcai demonstrációkon tiltakoztak elfogadása ellen. A nyelvi kérdés megnyugtató rendezését tehát nem hozta meg.

4. Közvetlenül a háború előtt

2013 novemberében kiderült, hogy az államcsőd felé tartó Ukrajna elnöke – a szigorú és népszerűtlen megszorításokat erőltető IMF-hitel helyett a sokkal kedvezőbb feltételekkel és

10 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5029-17> (2015-02-09).

azonnal kínált oroszországi kölcsönt választva – nem fogja aláírni Vilniusban az Európai Unió és Ukrajna közötti társulási megállapodást, illetve a szabadkereskedelmi egyezményt. November 23-án Kijevben tüntetések kezdődtek Ukrajna európai integrációjáért, az Oroszországhoz közeledés ellen. A főváros főterén¹¹ kibontakozott tiltakozások egy ideig békésen zajlottak. November 30-án a rendőrség indokolatlanul brutális beavatkozása a langyos tiltakozást országos megmozdulássá terebélyesítette. 2014. január 16-án az elnök mögött álló parlamenti többség drasztikus törvényeket hozott az állampolgárok gyülekezési jogának korlátozására. Ennek hatására a tüntetés halálos áldozatokkal járó, kontrollálatlan erőszak-hullámba torkollott. 2014. január 28-án lemondott Mikola Azarov kormányfő, február 22-én pedig Viktor Janukovics elmenekült az országból.

A parlamentben azonnal gyors átrendeződés következett be. Ugyanazokkal a képviselőkkel, de más pártszínekben az új parlamenti többség már másnap, 2014. február 23-án – a Batykevicsina [Haza]¹² frakciójához tartozó Vjacseszlav Kirilenko képviselő előterjesztésére – a nyelvtörvény eltörléséről fogadott el jogszabályt.¹³ Oroszország – amelynek fegyveres szolgálatai épp felszabadultak a Szocsiban rendezett és aznap véget ért XXII. téli olimpiai játékok biztosításának feladatai alól – azonnal bejelentette: védelmébe veszi az ukrainai orosz anyanyelvű közösséget, megvédi őket az ukrán nacionalizmustól. Az 1954-ben a Szovjetunió belül az Orosz Föderációtól az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársasághoz csatolt Krími Autonóm Köztársaság területén már aznap megjelentek az orosz hadsereg felségjelzés nélküli fegyveresei, a közbeszédben zöld emberkékként emlegetett katonák (Fedinec 2014: 41).¹⁴

Az Ukrajna elnöki posztját és a parlament házelnöki tisztjét akkor egy személyben ideiglenesen betöltő Olekszandr Turcsinov – nyilván nem függetlenül a fentiektől – február 27-én úgy döntött, nem írja alá a 2012-es nyelvtörvényt hatályon kívül helyező dokumentumot, s az nem lépett hatályba. Az állami nyelvpolitika alapjairól 2012-ben hozott törvény tehát hatályban maradt.

A nyelvtörvény hatályon kívül helyezése helyett Turcsinov javaslatot tett egy új nyelvtörvény kidolgozásával megbízandó munkacsoport kialakítására.¹⁵ A parlament március 4-ei ülésén határozott a nyelvtörvényt előkészítő ideiglenes eseti bizottság létrehozásáról.¹⁶ A 11 tagú bizottságban minden akkori parlamenti frakció képviselői helyet kaptak. Elnöke Ruszlan Kosulinszkij, a parlament egyik alelnöke, a szélsőjobboldali Szvoboda [Szabadság] Párt képviselője lett. A bizottság létrehozása, illetve Kosulinszkij kinevezése a korábban ismertett ukrainai nyelvpolitikai hagyományba jól illeszkedő taktikai lépés volt. Az új nyelvtörvény kidolgozásával megbízott munkacsoport létrehozásával ugyanis Turcsinov egyszerre üzent az ukrán, illetve az orosz nyelvű tábornak. Az ukrán nyelv kizárólagos pozícióit célként kitűzők számára megnyugtató lehetett, hogy az új hatalom nem kívánja hatályban

11 Kijev központi terének neve ukránul *майдан Незалежності* (Függetlenség tere), ám a főváros lakosai leggyakrabban *Майдан* (Tér) néven emlegetik, ezért a híradásokban is gyakran *Majdan*-ként szerepelt. Innen ered a mozgalomnak a sajtóban gyakran használt elnevezése, az *Euromaidan* (Євромайдан). Lásd: Fedinec (2014: 38–39).

12 A párt egyik vezetője a kijevi tiltakozások eredményeként a börtönből közvetlenül azelőtt szabadult Julija Timosenko volt miniszterelnök. Ennek a parlamenti pártnak a tagja Arszenyij Jacenyuk, a(z) akkor ideiglenes kormányfő is.

13 Ukraine abolishes law on languages of minorities, including Russian (23-02-2014). http://rbth.co.uk/news/2014/02/23/ukraine_abolishes_law_on_languages_of_minorities_including_russian_34486.html.

14 2014. március 16-án a Krím-félsziget lakosai orosz támogatással szervezett népszavazáson nyilvánították ki, hogy csatlakozni szeretnének Oroszországhoz, amely március 18-án Moszkvában aláírt szerződéssel csatolta a Krímet az ország területéhez.

15 <http://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/88685.html> (2014-10-18).

16 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/851-18> (2015-02-05).

tartani a Janukovicshoz kötődő nyelvtörvényt. Azzal, hogy a szélsőjobboldali Kosulinszkij került a bizottság élére, a politikai vezetés azt is jelezte, hogy nem az orosz nyelv státusának megerősítése lesz az új nyelvtörvény fő célja. Ugyanakkor a társadalom orosz ajkú része is reménykedhetett: a 2012-ben elfogadott nyelvtörvény mégis hatályban maradt, és az új jogszabály kidolgozása parlamentáris keretek között indult meg. Reményeiket fokozhatta, hogy a bizottság tagjai között szerepelt Musztafa Dzsemilev, a krími tatár, Ivan Popescu, a román és Gajdos István, a magyar közösség tagja is (mindhárman parlamenti képviselők).¹⁷

A bizottság összesen öt ülést tervezett, melyek közül azonban háromra – mivel a bizottság tagjai a határozathozatalhoz elégtelen számban jelentek meg – nem kerülhetett sor.

Március 4-ei első ülésén a bizottság arról döntött, hogy a képviselők javaslatai alapján szakértőket (köztük nyelvészeket, irodalmárokat, művészeket) kér fel Ukrajna egész területéről, hogy tanácskozási joggal vegyenek részt a munkában.¹⁸ Az egy hét múlva sorra kerülő ülésen a képviselők többségi szavazással úgy határoztak, hogy nem dolgoznak ki új jogszabálytervezetet, hanem egy korábbi, a független Ukrajna első elnöke, Leonyid Kravcsuk által vezetett munkacsoport által kidolgozott tervezetet tekintik alapnak.¹⁹ Ezt a csoportot még Janukovics kérte fel 2012 végén arra, hogy „tökéletesítse” az új nyelvtörvényt.²⁰ A bizottság létrehozásának kiváltó oka az ország jelentős részén kibontakozott nyelvtörvény elleni tiltakozáshullám volt.²¹

Kosulinszkij a parlament április 11-i ülésén hivatalosan is bejelentette, hogy a bizottság a Kravcsuk vezetésével kidolgozott nyelvtörvénytervezetet tekinti vitaalapnak. A tervezethez a bizottság egyes tagjai²² és több felkért szakértő számos kritikai kommentárt fűzött (Hodinka 2014).²³ Kosulinszkij szerint a tervezet szövegét a parlamenti vita előtt elküldik véleményezésre a Velencei Bizottsághoz, az EBESZ-hez, az Európa Tanácshoz, valamint minden ukrainai nemzeti kisebbség képviselőihez.²⁴

2014 áprilisában azonban az újabb belpolitikai fejlemények az új nyelvtörvény ügyét háttérbe szorították: az orosz hadsereg támogatásával a kelet-ukrajnai Donyeck és Luhanszk megyékben fegyveres konfliktus tört ki. A nemzetközi sajtóban eufemisztikusan „ukrán válságnak” nevezett háború (Fedinec 2015) összeadódott az ország rendkívül súlyos gazdasági helyzetével és kiegyensúlyozatlan belpolitikai viszonyaival.

5. A hagyomány tovább él

2014 tavasza óta Ukrajna keleti vége lángokban áll. Április 7-én a Donyeck-i Népköztársaság, 27-én pedig a Luhanszki Népköztársaság kiáltotta ki függetlenségét. A keleti megyékben

17 Dzsemilev az akkori kormánypárt, azaz a Batyktivcsina frakciójának tagja volt. Popescu és Gajdos eredetileg a Régiók Pártja listáján jutott a parlamentbe, de a Janukovics hatalma elleni tüntetések során mindketten kiléptek a frakcióból. Előbbi akkor frakción kívüli, utóbbi pedig az új kormány megalakulása után létrejött Szuverén Európai Ukrajna képviselőcsoport tagja volt. A 2014-ben megválasztott új parlamentben Dzsemilev a Petro Prosenko Blokk frakciójának tagja. Popescu és Gajdos nem tagja a törvényhozásnak.

18 <http://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/89010.html> (2015-02-09). A tanulmány szerzőjét, valamint Tóth Mihály ukrainai magyar kutatót és politikust (aki részt vett a 2012-es nyelvtörvény szövegének megfogalmazásában) szintén szakértőnek kérték fel.

19 <http://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/89249.html> (2015-02-09).

20 <http://tyzhden.ua/News/57359> (2015-02-09)

21 Lásd például: <http://www.unian.ua/politics/669714-aktsiji-proti-movnogo-zakonu-vidbuvayutsya-v-bagatoh-mistah-ukrajini.html> (2015-02-09).

22 Köztük Gajdos István.

23 <http://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/90599.html> (2015-02-09).

24 <http://portal.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/5239.html>. (2015-02-09)

kialakult, fegyveres akciókkal kísért szeparatista megnyilvánulásokra reakcióként a kijevi hatalom 2014. április 14-én elindította az „Antiterrorista Operáció” (ATO) néven emlegetett háborút a kelet-ukrajnai szakadárak és az őket felségjelzés nélkül támogató orosz katonák ellen. Május 11-én a szakadár köztársaságok népszavazáson erősítették meg a szuverenitást. A nyelvpolitika azonban – amint azt a 2014 februári események is mutatják – még a háborús helyzetben is szimbolikus jelentőséggel bír Ukrajnában. Ebben a játszmában pedig a 2014. május 25-i elnökválasztás révén államfővé vált Petro Porosenko – az elődei által kialakított hagyományt folytatva – kényes egyensúlyozásra kényszerül.

A 2014. október 26-án megtartott parlamenti választásokon Porosenko pártja (Petro Porosenko Blokk) csak a második helyen végzett az akkor még csupán ideiglenes miniszterelnök, Arszenyij Jacenyuk vezette Népfrent mögött. Ennek következtében az elnöknek még úgy sem biztos a belpolitikai háttere, hogy az egyéni körzetekben mandátumhoz jutott képviselőkkel együtt pártja a legnagyobb frakcióval rendelkezik a Legfelsőbb Tanácsban. Porosenko úgy próbálja az ország egységeért kiálló, a nemzeti érdekekből (és az ország területéből) nem engedő, határozott elnök képét sugározni, hogy közben kompromisszumkészséget kell tanúsítania a jelentős részben oroszok lakta keleti és déli országrészek irányába is.

Az elnök a megválasztását követő beszédében, illetve újraválasztójában tett is gesztusokat az orosz ajkú ukrán állampolgárok irányába azzal, hogy beszédei egy pontján orosz nyelvre váltott. Nyilatkozataiban azt is kijelentette, hogy oroszul ugyanúgy szeretik Ukrajnát, mint ukránul.²⁵ Támogatója volt annak a mozgalomnak is, amely a mély válságban lévő országban azzal próbálta csökkenteni a feszültséget, hogy két nyelven: ukránul és oroszul jelenítette meg plakátokon, hirdetőtáblákon, szórólapokon, az országos televíziós csatornák képernyőinek sarkában, videoklipeken²⁶ vagy éppen az Ukrajnában az egyik legnépszerűbb közösségi hálón külön oldalt kapott²⁷ „Єдина країна – Єдина страна”, azaz *egységes ország* szlogent.

A magát a nemzeti oldalra pozicionáló értelmiségi körökből azonban emiatt sorozatos támadások érik az elnököt. Az egyik ismert kijevi nyelvész, Larysa Masenko²⁸ például egy nyelvpolitikai kérdéseket rendszeresen megvitató internetes portálon kijelentette: „A manapság elterjedt »Єдина країна – Єдина страна« jelszó hibás: valóságosan fixálja a kétnyelvűséget országos szinten, vagyis megerősíti az orosz mint második államnyelvet. Vagyis nem egyesíti, hanem széttagolja az országot. Azt mondva, *Єдина страна*, azaz oroszul fordulva a keletiek felé azt bizonyítjuk, hogy az ukrán, amely a nemzet egyesítésének sajátos szimbóluma, nem kötelező, még az elnök számára sem, ezzel eláruljuk azokat az ukránokat, elsősorban Keleten, akik az orosz környezet folyamatos nyomása ellenére is hűségesek saját nyelvükhöz” (Masenko – Orel 2014).

Az orosz ajkúak felé tett gesztusokkal egy időben azonban Porosenko a nyugati területek megnyugtatása céljából többször is határozottan kijelentette: az országnak egyetlen államnyelve van és lesz: az ukrán. Szimbolikus, hogy ezt a kijelentését 2015. február 11-én is megismételte a kormány kibővített ülésén²⁹: mindössze néhány órával azelőtt, hogy elindult

25 <http://www.pravda.com.ua/news/2014/08/23/7035607/> (2015-02-11), <http://www.karpatalja.ma/karpatalja/kozelet/porosenko-kesz-nepszavazasra-bocsatani-az-orosz-allamnyelvve-emeleset-es-ukrajna-federalizaciojat/> (2015-03-31).

26 Pl. https://www.youtube.com/watch?v=O_FfRvzZSv8 (2015-02-11).

27 <http://vk.com/ukrone> (2015-02-11).

28 Masenko tagja volt annak a szakértői bizottságnak is, amelyet Turcsinov kezdeményezésére hoztak létre 2014 tavaszán egy új nyelvtörvény kidolgozása céljából.

29 <http://www.pravda.com.ua/news/2015/02/11/7058200/> (2015-02-11).

volna Minszkbe, ahol döntő jelentőségű tárgyalásokon vett részt Németország, kancellárja, Angela Merkel, valamint Franciaország és Oroszország elnöke, François Hollande és Vlagyimir Putyin társaságában a fegyverszünet és az ukrajnai béke esélyeiről. Az üzenet világos volt: lehet, hogy kompromisszumokra kényszerül az elnök Minszkben, de az ukrán nyelv (mint az ukrán nemzet legfőbb szimbóluma) ügyében nem enged.

6. Összefoglalás

A 2012-ben elfogadott nyelvtörvény – a nyelvkérdés politikai beágyazottsága és a ráakódott szimbolikus rétegek miatt – nem válhatott a konszolidáció és a kompromisszum alapjává. A Krím-félsziget Oroszország általi annektálása, a kelet-ukrajnai megyékben folyó fegyveres konfliktus közepette a kompromisszum reménye napról napra távolodik.

A függetlenné válás óta látszólag a nyelvi kérdésben egymásnak feszülő politikai táborok valójában a politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális erőforrások fölötti kontroll miatt kerültek szembe egymással. A felszínen a nyelvek státuszára irányuló éles viták a nemzetépítés módozatairól, a társadalmi státusról, a politikai és gazdasági erőviszonyokról: valójában a hatalomról szólnak. Ezért pedig a politikusok – amint azt tapasztalhatjuk – bármire képesek. Bárki kerül is azonban hatalomra a káosz után, nem kerülheti el, hogy szembenézzen a nyelvi kérdéssel. És akkor vagy jön újra a kényes egyensúlyozás, vagy pedig következik a (nyelvi) totalitarizmus.

Az ukrajnai társadalom a függetlenné válás óta nem nézett szembe több alapvető problémával. Ezeket Portnov (2009: 49) így foglalta össze: „hogyan lehet figyelembe venni a regionális különbségeket olyan módon, hogy azok ne a konfrontációt és a kölcsönösen diszkrimináló kategóriákat, hanem a sokszínűségben rejlő előnyöket erősítsék; hogyan lehet elfogadni a másságot (...), s nem mint fenyegetést, hanem mint esélyt az ország számára”.

Ameddig az ukrajnai politikai elit meghatározó szereplői nem néznek szembe ezekkel a kérdésekkel, sajnos nincs esély a tartós békére és a társadalmi kompromisszumra.

Irodalom

- Arel, Dominique – Khmelko, Valerii 1996. The Russian Factor and Territorial Polarization in Ukraine. *The Harriman Review* Vol. 9/1–2: 81–91.
- Besters-Dilger, Juliane (Бестерс-Дільгер Юліане) 2008. Мовна політика у засобах масової інформації. In: Besters-Dilger, Juliane szerk. *Мовна політика та мовна ситуація в Україні*. Київ: Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”. 234–277.
- Besters-Dilger, Juliane 2009. Language Policy in the Mass Media. In: Besters-Dilger Juliane ed. *Language Policy and Language Situation in Ukraine: Analysis and Recommendations*. Frankfurt am Main: Peter Lang. 243–286.
- Besters-Dilger, Juliane (Бестерс-Дільгер Юліане) 2011. Нація та мова після 1991 р. – українська та російська в мовному конфлікті. In: Андреас Каппелер ред. *Україна. Процеси націотворення*. Київ: Видавництво „К.І.С.” 352–364.
- Bowring, Bill 2014. The Russian language in Ukraine: Complicit in Genocide, or Victim of State-building? In: Lara Ryazanova-Clarke ed. *The Russian Language Outside the Nation*. Edinburgh: Edinburgh University Press. 56–80.
- Csernicskó István 2013. *Államok, nyelvek, államnyelvek. Nyelvpolitika a mai Kárpátalja területén (1867–2010)*. Budapest: Gondolat Kiadó.

- Csernicskó István – Fedinec Csilla 2015. Nyelvpolitika határon: a 2012-es ukrainai nyelvtörvény elő- és utóéletéről. In: Márku Anita; Hires-László Kornélia szerk. *Nyelvoktatás, két-nyelvűség, nyelvi tájkép. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiából*. Ungvár: Autdor-Shark. 206–238.
- Dickinson, Jennifer 2010. Languages for the market, the nation, or the margins: overlapping ideologies of language and identity in Zakarpattia. *International Journal of the Sociology of Language* 201: 53–78.
- Fedinec Csilla 2012. Ukrajna helye Európában és a magyar–ukrán kapcsolatok két évtizede. *Külgügyi Szemle* 2012/tél: 99–123.
- Fedinec Csilla 2014. Új szavak és kifejezések az Ukrajna-szótárunkba. *Új Egyenlítő* 5: 38–41.
- Fedinec Csilla 2015. A háború, melyet ukrán válságnak neveznek. *Új Egyenlítő* 2–3: 45–48.
- Fedinec Csilla – Csernicskó István 2012. Nyelvtörvény Saga Ukrajnában: a lezáratlan 2012-es fejezet. *Kisebbségkutatás* 3: 568–588.
- Hodinka Antal Intézet 2014. Megvan az új nyelvtörvény tervezete. *Kárpátalja Ma. Kárpátaljai magyar hírportál* 2014. március 13. <http://www.karpatalja.ma/karpatalja/nezopont/megvan-az-uj-nyelvtorveny-tervezete/> (2015-03-31).
- Jevtuh, Volodimir 2009. Az ukrán társadalom etnikai-nyelvi sajátosságai. In: Fedinec Csilla és Szereda Viktória szerk. *Ukrajna színeváltozása 1991–2008. Politikai, gazdasági, kulturális és nemzetiségi attitűdök*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó. 307–327.
- Juscenko, Viktor (Ющенко Виктор) 2010. Чия мова – того й влада. *День* № 180, 6 жовтня 2010 р.
- Karácsonyi Dávid – Kocsis Károly – Kovály Katalin – Molnár József – Póti László 2014. East–West dichotomy and political conflict in Ukraine – Was Huntington right? *Hungarian Geographical Bulletin* 63/2: 99–134.
- Khmelko, Valerii – Wilson, Andrew 1998. Regionalism and Ethnic and Linguistic Cleavages in Ukraine. In: Taras Kuzio ed. *Contemporary Ukraine: Dynamics of Post-Soviet Transformation*. London: Armonk. 64–76.
- Kotygorenko, Viktor (Котигоренко Віктор) 2004. *Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний концепт*. Київ.
- Kulyk, Volodymyr (Кулик Володимир) 2000. Щирі українці та їхній „othering”. *Критика* IV/12: 38.
- Kulyk, Volodymyr 2001. The Politics of Ethnicity on Post-Soviet Ukraine: Beyond Brubaker. *Journal of Ukrainian Studies* 26/1–2: 197–221.
- Kulyk, Volodymyr 2006. Constructing Common Sense: Language and Ethnicity in Ukrainian Public Discourse. *Ethnic and Racial Studies* 29/2: 281–314.
- Kulyk, Volodymyr (Кулик Володимир) 2007a. Мовна політика України після Помаранчевої революції. In: Олена Судакова ред. *Україна в пошуках себе: Національна ідея, проблеми розвитку*. Київ: Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”. 270–285.
- Kulyk, Volodymyr (Кулик Володимир) 2007b. Языковые идеологии в украинском политическом и интеллектуальном дискурсах. *Отечественные записки* 1: 296–316.
- Kulyk, Volodymyr (Кулик Володимир) 2008. Мовна політика та суспільні настанови щодо неї після помаранчевої революції. In: Juliane Besters-Dilger szerk. *Мовна політика та мовна ситуація в Україні*. Київ: Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”. 11–54.
- Kulyk, Volodymyr 2009. Language Policies and Language Attitudes in Post-Orange Ukraine. In: Juliane Besters-Dilger ed. *Language Policy and Language Situation in Ukraine: Analysis and Recommendations*. Frankfurt am Main: Peter Lang. 15–55.

- Macjuk, Galina (Мацюк Галина) 2009. *Прикладна соціолінгвістика. Питання мовної політики*. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка.
- Majboroda, Oleksandr – Pancsuk, Maj (Майборода О. – Панчук М.) 2008. Мовне та політико-ідеологічне протистояння в Україні: причини, чинники, прояви. In: Majboroda, O. és mtsai szerk. *Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом*. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. 205–234.
- Masenko, Larysa (Масенко Л.) 2004. *Мова і суспільство: постколоніальний вимір*. Київ: Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”.
- Masenko, Larysa (Масенко Л.) 2007. *(У)мовна (У)країна*. Київ: ТОВ Темпора.
- Masenko, Larysa – Orel, Maya (Масенко Л. – Орел М.) 2014. Нам потрібен мовний кордон із Росією. Сучасна мовна політика в Україні очима соціолінгвіста. *Портал мовної політики* 2014. december 26. <http://language-policy.info/2014/12/nam-potriben-movnyj-kordon-iz-rosijeyu-suchasna-movna-polityka-ukrajini-ochyma-sotsiolinhvista/> (2015-02-11).
- Moser, Michael 2013. *Language Policy and the Discourse on Languages in Ukraine under President Viktor Yanukovich (25 February 2010–28 October 2012)*. Stuttgart, ididem-Verlag.
- Portnov, Andrej 2009. Történelemírás ukrán módra. Megjegyzések a hétköznapi valóság történeti alapú átrendezéséhez. In: Fedinec Csilla és Szereda Viktória szerk. *Ukrajna színváltása 1991–2008. Politikai, gazdasági, kulturális és nemzetiségi attitűdök*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó. 11–49.
- Rjabcsuk, Mikola (Рябчук Микола) 2000. *Від Малоросії до України. Парадокси запізнілого націєтворення*. Київ: Критика.
- Rjabcsuk, Mikola 2002. Két Ukrajna. Miért bizonytalanok az ukránok? *Tr@nsit online* 2002/23: 11–20.
- Rjabcsuk, Mikola (Рябчук Микола) 2003. *Дві України: Реальні межі, віртуальні війни*. Київ Критика.
- Semsucsenko, Jurij – Gorbatenko, Volodimir (Шемшученко Ю. – Горбатенко В.) 2008. Законодавство про мови в Україні: хронологічний моніторинг, класифікація, понятійна основа. In: O. Majboroda et al. szerk. *Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом*. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. 157–173.
- Shumlianskyi, Stanislav (Шумлянський Станіслав) 2006. „Мовне питання” після парламентських виборів: від політичної кон’юктури до державної політики. *Політичний менеджмент* 3: 97–104.
- Stepanenko, Viktor 2003. Identities and Language Politics in Ukraine: The Challenges of Nation-State Building. In: Farimah Daftary – François Grin eds. *Nation-Building Ethnicity and Language Politics in transition countries*. Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative – Open Society Institute. 109–135.
- Tóth Mihály – Csernicskó István 2014. *Tudományos-gyakorlati kommentár Ukrajnának az állami nyelvpolitika alapjairól szóló törvényéhez*. Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó.
- Zsurzszenko, Tatjana (Журженко, Татьяна) 2005. Миф о двух Украинах. *Перекрестки* 2005/ 3–4: 16.

Absztrakt

Az 1991-ben függetlenné vált Ukrajna történetének legmélyebb válságát éli. A nyelvi megosztottság sajnos szerepet játszik az egész Európa biztonságát fenyegető politikai és katonai válság kialakulásában. Az ország lakosságának jelentős része rendszeresen használja mind az ukrán, mind az orosz nyelvet. A többi kisebbségi nyelv (román, lengyel, magyar stb.) csak színesíti a képet. A tanulmány bemutatja, Ukrajna politikai elitje hogyan kívánta rendezni a nyelvi kérdést a két domináns nyelv használati körének, státusának szabályozása révén. Az elemzés áttekinti az ukrán nyelvpolitikát a Szovjetunió utolsó éveitől a fegyveres konfliktusok kitöréséig.

Kulcsszavak: Ukrajna, nyelvpolitika, nyelvi konfliktus, ukrán nyelv, orosz nyelv.

Summary

The chances for compromise of languages in Ukraine

Ukraine, independent since 1991, has been experiencing the greatest crisis of her history. The language divide in the country plays a crucial role in the political and military crisis which even threatens Europe's safety. A significant proportion of the Ukraine's population use both Ukrainian and Russian on a regular basis. The other minority languages (Romanian, Polish, Hungarian, etc.) only make the linguistic picture of the country more diverse. This paper will present how Ukraine political elite wished to settle the language issue by adopting the law regulating the use of these two languages. The analysis will make the trajectory of the Ukrainian language policy transparent from the last years in the Soviet Union until the first military conflicts.

Keywords: Ukraine, language policy, language conflict, Ukrainian language, Russian language.